

KLASA: UP/I-344-01/15-03/03
URBROJ: 376-11-15-13
Zagreb, 9. srpnja 2015.

Na temelju članka 12. stavka 1. točke 3. i članka 52. Zakona o elektroničkim komunikacijama (NN br. 73/08, 90/11, 133/12, 80/13 i 71/14), u postupku analize tržišta maloprodaje širokopojasnog pristupa internetu, Vijeće Hrvatske regulatorne agencije za mrežne djelatnosti na sjednici održanoj 9. srpnja 2015. donosi

ODLUKU

- I. Utvrđuje se da mjerodavno tržište maloprodaje širokopojasnog pristupa internetu, nije podložno prethodnoj regulaciji jer nisu istodobno zadovoljena sva tri mjerila iz članka 53. stavka 2. Zakona o elektroničkim komunikacijama i da postoji djelotvorno tržišno natjecanje.
- II. Utvrđuje se da usko povezano tržište prijenosa televizijskih programa uz plaćanje naknade, nije podložno prethodnoj regulaciji jer nisu istodobno zadovoljena sva tri mjerila iz članka 53. stavka 2. Zakona o elektroničkim komunikacijama i da postoji djelotvorno tržišno natjecanje.
- III. Ukidaju se regulatorne obveze koje su trgovačkom društvu Hrvatski Telekom d.d., Zagreb, Roberta Frangeša Mihanovića 9 i njegovom povezanom društvu Iskon Internet d.d., Zagreb, Garićgradska 18, određene odlukom o „*Analizi tržišta maloprodaje širokopojasnog pristupa internetu*“ (KLASA: UP/I-344-01/11-07/07, URBROJ: 376-11-12-9 od 21. ožujka 2012.) kao i svim njezinim izmjenama i dopunama.
- IV. Ukida se točka 2. izreke privremenog rješenja Hrvatske regulatorne agencije za mrežne djelatnosti, KLASA: UP/I-344-01/14-03/04, URBROJ: 376-11-14-8 od 3. srpnja 2014. kojom su trgovačkom društvu Optima Telekom d.d. određene regulatorne obveze.
- V. Ova odluka, čiji je sastavni dio dokument „*Tržište maloprodaje širokopojasnog pristupa internetu*“, stupa na snagu danom donošenja.

Obrazloženje

Hrvatska agencija za poštu i elektroničke komunikacije, koja je stupanjem na snagu Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o elektroničkim komunikacijama (NN br. 71/14) nastavila s radom kao Hrvatska regulatorna agencija za mrežne djelatnosti (dalje: HAKOM) je odlukom od 25. travnja 2014., (KLASA: UP/I-344-01/14-03/01, URBROJ: 376-11-14-1) odredila operatore koji su obvezni dostaviti potrebne podatke za utvrđivanje tržišta podložnog prethodnoj regulaciji, odnosno određivanje mjerodavnog tržišta i procjenu postojanja operatora sa značajnom tržišnom snagom na tom tržištu.

U skladu s navedenim, a u cilju prikupljanja svih potrebnih podataka, HAKOM je izradio upitnik za operatore koji pružaju uslugu širokopojasnog pristupa internetu te pristupio provođenju postupka analize mjerodavnog tržišta, što je detaljno opisano u regulatornom dokumentu „*Tržište maloprodaje širokopojasnog pristupa internetu*“ (dalje: Dokument).

U provedbi postupka analize tržišta, HAKOM je sukladno članku 53. stavku 1. Zakona o elektroničkim komunikacijama (dalje: ZEK) u svezi s člankom 52. stavkom 6. ZEK-a, osobito vodio računa o primjeni mjerodavne Preporuke Europske komisije o mjerodavnim tržištima podložnima prethodnoj (*ex ante*) regulaciji (dalje: Preporuka EK) i mjerodavnim Smjernicama Europske komisije o analizi tržišta i utvrđivanju značajne tržišne snage sukladno zajedničkom regulatornom okviru za elektroničke komunikacijske mreže i usluge. Isto tako, u skladu s člankom 53. stavkom 2. ZEK-a, HAKOM može odlukom utvrditi da su i druga mjerodavna tržišta, osim mjerodavnih tržišta iz Preporuke Europske komisije, podložna prethodnoj regulaciji ako su na tim tržištima istodobno zadovoljena tri mjerila.

U postupku određivanja mjerodavnog tržišta, HAKOM je, sukladno članku 54. stavku 3. ZEK-a, odredio dimenziju usluga i zemljopisnu dimenziju mjerodavnog tržišta. Temeljem provedene analize, HAKOM je zaključio da mjerodavno tržište maloprodaje širokopojasnog pristupa internetu obuhvaća sljedeće usluge:

- xDSL pristup putem bakrene parice
- pristup putem kablinskih mreža te
- pristup putem svjetlovodnih niti (FttH)

neovisno o tome nudi li se navedeni pristup samostalno ili kao sastavni dio paketa elektroničkih komunikacijskih usluga.

Također, određeno je da je mjerodavno tržište maloprodaje širokopojasnog pristupa internetu, u zemljopisnoj dimenziji, nacionalni teritorij Republike Hrvatske.

S obzirom na to da tržište maloprodaje širokopojasnog pristupa internetu nije definirano Preporukom Europske komisije o mjerodavnim tržištima iz članka 52. stavka 6. ZEK-a, nakon što su određene granice mjerodavnog tržišta, proveden je postupak analize tri mjerila iz članka 53. stavka 2. ZEK-a.

Naime, HAKOM može odlukom utvrditi da je mjerodavno tržište, koje nije definirano Preporukom Europske komisije iz članka 52. stavka 6. ZEK-a, podložno prethodnoj regulaciji samo ako su na tom tržištu istodobno zadovoljena sljedeća tri mjerila:

1. prisutnost visokih i trajnih zapreka za ulazak na tržište, strukturne, pravne ili regulatorne prirode
2. struktura tržišta koja ne teži razvoju djelotvornoga tržišnog natjecanja unutar odgovarajućeg vremenskog okvira
3. primjena mjerodavnih propisa o zaštiti tržišnog natjecanja sama po sebi ne omogućuje na odgovarajući način uklanjanje nedostataka na tržištu.

Nakon provedenog testa tri mjerila utvrđeno je kako prva dva mjerila nisu zadovoljena. S obzirom da za utvrđivanje tržišta podložnih prethodnoj regulaciji moraju biti istovremeno zadovoljena sva tri mjerila, HAKOM nije ni ispitivao je li zadovoljeno treće mjerilo, odnosno omogućava li primjena mjerodavnih propisa o zaštiti tržišnog natjecanja sama po sebi na odgovarajući način uklanjanje nedostataka na tržištu.

Stoga HAKOM utvrđuje da tržište maloprodaje širokopojasnog pristupa internetu nije podložno prethodnoj regulaciji.

Nadalje, HAKOM je zaključio da na tržištu maloprodaje širokopojasnog pristupa internetu postoji djelotvorno tržišno natjecanje. Do ovakvog zaključka HAKOM je došao promatrajući tržišne udjele trgovačkog društva Hrvatski Telekom d.d. (dalje: HT) te društava Iskon Internet d.d. (dalje: Iskon) i Optima Telekom d.d. (dalje: Optima), kao društava pod njegovom kontrolom. U promatranom razdoblju tržišni udjel HT grupe konstantno pada i iako je njen tržišni udio i dalje visok, za donošenje zaključka o djelotvornosti tržišnog natjecanja HAKOM je razmotrio i druga mjerila.

S obzirom da je nadzor infrastrukture ublažen postojanjem odgovarajućih veleprodajnih ponuda (usluga *bitstream* pristupa i usluga izdvojenog pristupa lokalnoj petlji), čije je korištenje izrazito poraslo u promatranom razdoblju, te da je HAKOM razvio test istiskivanja marže kojim su u potpunosti uklonjene visoke i trajne strukturne zapreke ulasku na mjerodavno tržište, HAKOM smatra da na tržištu postoji djelotvorno tržišno natjecanje. Naime, test istiskivanja marže je kao obveza određen HT-u i društvima pod njegovom kontrolom na veleprodajnim tržištima (tržište veleprodajnog lokalnog pristupa i tržište veleprodajnog središnjeg pristupa) te će u odsustvu regulacije predmetnog maloprodajnog tržišta osigurati zadovoljavajuću marginu maloprodajnih cijena usluge širokopojasnog pristupa internetu i usko povezane IPTV usluge, bilo samostalno ili u paketu s drugim uslugama.

Budući da je odlukom o „*Analizi tržišta maloprodaje širokopojasnog pristupa internetu*“ iz ožujka 2012. tržište prijenosa televizijskih programa uz plaćanje naknade utvrđeno usko povezanim tržištem, jer su veze između dva tržišta takve da dopuštaju prienos tržišne snage s jednog tržišta na drugo, HAKOM je proveo postupak određivanja mjerodavnog tržišta te sukladno članku 54. stavku 3. ZEK-a, odredio dimenziju usluga i zemljopisnu dimenziju mjerodavnog tržišta.

Temeljem provedene analize, HAKOM je zaključio da mjerodavno tržište prijenosa televizijskih programa uz plaćanje naknade obuhvaća sljedeće usluge:

- uslugu prijenosa televizijskih programa uz plaćanje naknade putem bakrene parice i svjetlovodne niti (IPTV usluga)
- uslugu prijenosa televizijskih programa uz plaćanje naknade putem kabljskih mreža (KTV usluga)
- uslugu prijenosa televizijskih programa uz plaćanje naknade putem satelitskih veza (SAT TV usluga) te
- putem sustava emitiranja zemaljske digitalne televizije (zemaljska digitalna TV usluga)

neovisno o tome nudi li se navedena usluga samostalno ili kao sastavni dio paketa elektroničkih komunikacijskih usluga. Nadalje, HAKOM određuje da je mjerodavno tržište u zemljopisnoj dimenziji nacionalni teritorij Republike Hrvatske.

S obzirom na to da tržište prijenosa televizijskih programa uz plaćanje naknade nije definirano Preporukom Europske komisije o mjerodavnim tržištima iz članka 52. stavka 6. ZEK-a, nakon što su određene granice mjerodavnog tržišta, proveden je postupak analize tri mjerila iz članka 53. stavka 2. ZEK-a.

Nakon provedenog testa tri mjerila utvrđeno je kako prva dva mjerila nisu zadovoljena. S obzirom da za utvrđivanje tržišta podložnih prethodnoj regulaciji moraju biti istovremeno zadovoljena sva tri mjerila, HAKOM nije ni ispitivao je li zadovoljeno treće mjerilo, odnosno omogućava li primjena mjerodavnih propisa o zaštiti tržišnog natjecanja sama po sebi na odgovarajući način uklanjanje nedostataka na tržištu.

Stoga HAKOM utvrđuje da tržište prijenosa televizijskih programa uz plaćanje naknade nije podložno prethodnoj regulaciji.

Nadalje, HAKOM je zaključio da na tržištu prijenosa televizijskih programa uz plaćanje naknade postoji djelotvorno tržišno natjecanje. Do ovakvog zaključka, HAKOM je došao promatrajući tržišne udjele HT-a te Iskona i Optime, kao društava pod njegovom kontrolom. Iako je tržišni udjel HT grupe u promatranom razdoblju stabilan, za donošenje zaključka o djelotvornosti tržišnog natjecanja potrebno je razmotriti i druga mjerila.

S obzirom da je nadzor infrastrukture ublažen postojanjem odgovarajućih veleprodajnih ponuda (usluga *bitstream* pristupa uz korištenje posebnog virtualnog kanala za IPTV i usluga izdvojenog pristupa lokalnoj petlji), čije je korištenje izrazito naraslo u promatranom razdoblju, te da je HAKOM razvio test istiskivanja marže kojim su u potpunosti uklonjene visoke i trajne strukturne zapreke ulasku na mjerodavno tržište, HAKOM smatra da na tržištu postoji djelotvorno tržišno natjecanje.

Cjelokupni postupak određivanja mjerodavnog tržišta te postupak provođenja testa tri mjerila na tržištu maloprodaje širokopojasnog pristupa internetu te usko povezanom tržištu prijenosa televizijskih programa uz plaćanje naknade detaljno su opisani u Dokumentu koji je sastavni dio ove odluke.

Uzimajući u obzir test tri mjerila i zaključak o postojanju djelotvornog tržišnog natjecanja na tržištu maloprodaje širokopojasnog pristupa internetu te usko povezanom tržištu prijenosa televizijskih programa uz plaćanje naknade, u skladu s člankom 56. stavkom 1. ZEK-a, potrebno je HT-u i njegovom povezanom društvu Iskonu ukinuti sve regulatorne obveze prethodno određene odlukom o *Analizi tržišta maloprodaje širokopojasnog pristupa internetu* od 21. ožujka 2012. (KLASA: UP/I-344-01/11-07/07, URBROJ: 376-11-12-9) kao i svim njezinim izmjenama i dopunama. Također je potrebno ukinuti točku 2. izreke privremenog rješenja od 3. srpnja 2014. (KLASA: UP/I-344-01/14-03/04, URBROJ: 376-11-14-8) s obzirom da su u navedenom rješenju Optimi privremeno određene regulatorne obveze. Stoga, HAKOM je postupio sukladno članku 100 stavku 3. Zakona o općem upravnom postupku (NN br. 47/09).

O prijedlogu odluke i pripadajućem Dokumentu HAKOM je proveo javnu raspravu od 13. ožujka do 14. travnja 2015. tijekom koje su komentare dostavili: Vipnet d.o.o., H1 Telekom d.d., Iskon, HT, Amis Telekom d.o.o. i Optima. Odgovori HAKOM-a na komentare operatora sadržani su u Dokumentu.

Agencija za zaštitu tržišnog natjecanja (dalje: AZTN) je 27. travnja 2015. dostavila HAKOM-u mišljenje koje je isti zatražio sukladno članku 54. stavku 5. ZEK-a u odnosu na prijedlog odluke koji je bio predmetom javne rasprave do 13. ožujka 2015. U svom mišljenju AZTN je istaknuo da nema primjedbi na zaključke HAKOM-a koji se odnose na određivanje mjerodavnog tržišta i procjenu postojanja značajne tržišne snage operatora.

HAKOM uvažava Optimin komentar zaprimljen tijekom javne rasprave kojim ukazuje kako je nužno odrediti da odluka stupi na snagu danom donošenja iste, budući da ne postoje prepreke u vidu potrebnog razdoblja prilagodbe odluci u roku 30 dana.

Sukladno članku 23. ZEK-a, prijedlog odluke i Dokument su 29. svibnja 2015. dostavljeni Europskoj komisiji (dalje: Komisija) na daljnje odgovarajuće postupanje. HAKOM je 11. lipnja 2015. zaprimio zahtjev Komisije za dostavu informacija te je odgovor na isti dostavio Komisiji 16. lipnja 2015. Odluku Komisije, u skladu s člankom 7. stavkom 3. Okvirne direktive 2002/21/EZ, u kojoj Komisija nema primjedbi na dostavljen prijedlog odluke i Dokument, HAKOM je zaprimio 29. lipnja 2015.

Slijedom svega navedenoga, HAKOM je temeljem članka 12. stavka 1. točke 3. i članaka 52.-56., i 58.-62. ZEK-a odlučio kao u izreci.

UPUTA O PRAVNOM LIJEKU:

Protiv ove odluke nije dopuštena žalba, ali se može pokrenuti upravni spor pred Visokim upravnim sudom Republike Hrvatske u roku od 30 dana od primitka odluke.

PREDSJEDNIK VIJEĆA

dr. sc. Dražen Lučić

Dostaviti:

1. Hrvatski Telekom d.d., Zagreb, Roberta Frangeša Mihanovića 9 – osobna dostava
2. Iskon Internet d.d., Zagreb, Garićgradska 18 – osobna dostava
3. OT-Optima Telekom d.d., Zagreb, Bani 75/a – osobna dostava
4. H1 Telekom d.d., Split, Put Trščenice 10 - UP – osobna dostava i faksom na broj: 021/ 555 019
5. Amis Telekom d.o.o., Zagreb, Bani 75 – osobna dostava
6. VIPnet d.o.o., Zagreb, Vrtni put 1 – osobna dostava
7. U spis